

ERDÉSZNAGYJAINK ARCKÉPCSARNOKA

23

KOLOSZÁR JÓZSEF

MAJER ANTAL

(1920-1995)

ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM KIADÓ

SOPRON
2010

A sorozatot szerkesztéséért felelős:

Prof. dr. Náhlik András

az Erdőmérnöki Kar

dékánja

ISSN 1417-8885

ISBN 978-963-9871-31-1

Felelős kiadó:

Prof. dr. Neményi Miklós

a Nyugat-magyarországi Egyetem
külügyi és tudományos rektorhelyettese

A kiadványt összeállította:

Prof. dr. Koloszar József

Készült a Lővér Print Nyomdában (9400 Sopron, Ady E. u. 5.)

Dr. h. c. Dr. Majer Antal (1920-95)

Életút

Majer Antal 1920. január 3-án a Kálóz melletti Sárhatvanban született családja utolsó, nyolcadik gyermekeként. Édesapja a környék ismert, jónevű kőművese volt, így a család bár szerényen, de nélkülözésektől mentesen élt.

A hat elemi iskolát Dégen járta ki, majd a nagyhírű veszprémi piarista gimnáziumba került. Az elsősorban matematika-fizika iránt érdeklődő és fogékony diák biológia-földrajz tanára, Rédly Rezső hatására fordult a botanika irányába és elmondása szerint ez a két – látszólagosan ellentmondásos – tudományterület határozta meg pályaválasztását. Gimnáziumi tanulmányait édesapja 1937-ben bekövetkezett halála miatt már félárván, korrepetálásból élve fejezte be 1940-ben jeles eredménnyel.

Ugyanezen évben felvételt nyert a József nádor Műszaki Egyetem Bánya- Kohó és Erdőmérnöki Karára, ahol 1944-ben jeles eredménnyel szerzett erdőmérnöki diplomát. Igen jól tanult, elnyerte a Horthy-ösztöndíjat. Hallgatótársai körében népszerű volt, másodévesen már az Ifjúsági Kör elnökhelyetteseként tevékenykedett. Nyári szakmai gyakorlatai közül kettőt – Észak-Erdély visszacsatolásának köszönhetően – Zilahon és Csíkszeredán töltött el.

1944 szeptemberében szigorlatozott, diplomaterve a hoverlai fából épült gát vasbeton-szerkezetre történő átváltásával foglalkozott. Szeretett volna Erdélyben a kárpátaljai kisvasútépítésen munkába állni – ösztöndíjas szerződése ide szólt –, de a háborús események akkor ezt már nem tették lehetővé.

A Veszprémi Erdőhivatalnál segéderdőmérnöként 1944. december 1-én állt munkába.

1945-ben a Szentgáli Erdőgondnokság vezetője, 1946-47-ben üzemvezető a Franciavágási Fűrész- és Vasútüzemnél, 1948-50 között az Ugodi Erdőgondnokság vezetője, majd 1953-ig az Ugodi Erdőgazdaság igazgatóhelyettes-főmérnöke.

1947-ben nősült meg, egy kislánya született 1948-ban.

Munkája mellett 1951-től akadémiai ösztöndíjasként az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) is foglalkoztatta, ennek is köszönhető, hogy 1953 nyarán a kutatómunka mellett döntve az ERTI állományába került, ahol 1957-61 között az erdőművelési osztályt vezette.

1961-ben az Alma Mater hívó szavának engedelmeskedve visszatért Sopronba. 1985-ben történt nyugállományba vonulásáig egyetemi tanárként az Erdőműveléstan Tanszéket vezette.

1962-65 között rektorhelyettesi teendőket is ellátott, később – oktatói és kutatói munkájának elsőbbségére hivatkozva – több felajánlott magas egyetemi vezetői funkciót is visszautasított.

Iskolateremtő egyéniség és szenvedélyes kutató volt. Szervezetét 1976-ban súlyos betegség támadta meg, amelynek legyőzésében az orvostudomány mellett hihetetlen szívósságának és akaraterejének is szerepe volt. Csaknem két évig elhúzódó betegeskedése alatt is alkotott, publikált, könyveket írt.

1985 után nyugdíjasként néhány évig még vállalt megbízásokat az Egyetemről, majd felesége halála után Szombathelyre költözött, hogy leánya és két unokája körében minél több időt tölthessen.

Szombathelyi évei alatt sem szakadt el az erdészettől és a tudománytól, számos szakértésre kérték fel, s több publikációja is megjelent.

Még tele volt tervekkel, amikor 1995. december 29-én, néhány nappal 76. születésnapja előtt végleg eltávozott.

Szakmai és tudományos tevékenysége

Majer Antal munkásságában a szakmai és a tudományos tevékenységet nem lehet különválasztani. Az erdészet gyakorlati problémáit mindig tudományos alaposítással igyekezett megoldani, ugyanakkor tudományos téziseit szigorúan gyakorlati tapasztalatokra építette.

Ezt bizonyítja tudományos tevékenységének kezdete is, amikor a bakonyi bükösök természetes felújítását próbálta ökológiai alapokra helyezni. Később ezekből a próbálkozásokból született meg a hazai – napjainkig érvényes – *erdőtípológia*, amelyet az ERTI kutatójaként az ország valamennyi természetszerű és kultúr erdőtársulására dolgozott ki, s amelyet folyamatosan fejlesztett. Erdőtípológiai rendszere a típusjelző lágyszárú növényzet meghatározása révén új utat nyitott meg a közvetett termőhely-feltárásban, valamint erre a rendszerre épült az erdők természetes felújítási eljárásainak kidolgozása. Kutatási eredményei könyvek formájában is megjelentek: *Erdő- és termőhelytípusok útmutató növényei (1963)*, *Magyarország erdőtársulásai (1968)*.

Egy másik nagy és eredményes kutatási területe a hazai *rontott erdők átalakítási* módszereinek kidolgozása volt. Ebből a tárgykörből írta és védte meg kandidátusi értekezését „*A rontott erdők feljavítása*” címmel 1960-ban.

Átvéve az Erdőműveléstani Tanszék vezetését *hosszú időtartamú erdőművelési kísérletek* (erdőnevelés, erdőfelújítás, fafaj-összehasonlítás stb.) egész sorozatát indította el, elsősorban a soproni és környéki erdőkben valamint a Bakonyban. Felújította és folytatta egyik nagynevű elődje, Roth Gyula professzor kísérleteit, amelyek nélküle a feledés homályába merültek volna. Terepi kísérleteinek jelentős része az erdőnevelés korszerű gyakorlatának kidolgozását célozta, s ebben a témában írta meg 1972-ben akadémiai doktori értekezését „*Az állománynevelés hatékonyságának fokozása*” címmel, amelyet 1973-ban védett meg.

Úttörő munkát végzett az elsődlegesen *természetvédelmi rendeltetésű erdők kezelési irányelveinek* kidolgozásában. Irányításával az Erdőműveléstani Tanszék számos nemzeti park, tájvédelmi körzet és természetvédelmi terület erdeinek kezelési tervét készítette el. Az erdő rendeltetéseit soha nem szemlélte egyoldalúan, mindig az összhang megteremtésére törekedett. Ebben a tárgykörben két rendkívül színvonalas könyve jelent meg: *A Bakony tisztafása (1980)*, *Fenyves a Bakonyalján (1988)*.

Nagy súlyt helyezett az erdő életének minél jobb megismerésére, ezért az alapkutatások fontosságát is szem előtt tartotta. Irányításával 1976-ban Farkasgyepűn 365 hektáron megkezdődött a *bükkösök komplex ökoszisztéma vizsgálata*, amelyben 1989-ig 7 intézmény 30 kutatója vett részt.

Sokat járt külföldre, Törökországtól Finnorszáig tanulmányozhatta a különböző európai erdőművelési problémákat, de a látottakat nem feltétlenül adaptálta, a hazai – máshoz szinte egyáltalán nem hasonlítható – viszonyokra.

Kutató munkájára a szívósság és a józanság volt jellemző. Nem álmodozott, hanem igen következetesen a gyakorlat tapasztalataira és a tudomány eredményeire támaszkodva dolgozott és nyilatkozott.

Szakirodalmi munkássága mennyiségi és minőségi tekintetben is rendkívül gazdag, sokrétű: 28 könyv és könyvrészlet valamint 168 szakcikk és tudományos publikáció fémjelzi pályáját.

Nagy súlyt fektetett munkatársai szakmai és tudományos előmenetelére, eredményesen segítette nemcsak őket – de a gyakorlati szakembereket is – a tudományos fokozatok megszerzésében.

Oktatói tevékenysége

Szigorú és következetes oktató volt, aki sokat adott, de sokat is követelt. Egyik nyilatkozatában megemlítette, hogy két szép felemelő hivatás van az életben: az emberek és az erdő nevelése. Neki mindkettő megadatott. Előadásaira még pályája végén is órákat készült. Kevés szemléltető eszközt használt, akrétát és a fekete táblát kedvelte leginkább, mondván: az előadás így jobban követhető és jegyzetelhető. Előadásaiból sugárzott az erdő, a természet szeretete. Hatalmas szakmai tudásához elmélyült humán műveltség társult, amivel mindenkor magával ragadta hallgatóságát, a mintegy másfélezer erdőmérnököt, akik tőle sajátították el az erdőművelés tudásanyagát.

A *nappali erdőmérnök-képzésben az Erdőműveléstan I-II.* tárgyakat oktatta. Amíg egészsége engedte, ragaszkodott a gyakorlatok rendszeres vezetéséhez is. Kiharcolta, hogy tárgyai a tanév végén ötnapos tanulmányúttal esetenként külföldön is záruljanak.

1982-85 között megszervezte és két évfolyamon vezette a *fatermesztési szakmérnök-képzést*.

Személyiségének is köszönhető, hogy a hallgatók szívesen választottak erdőművelés tárgyú diplomatervezési feladatokat és tudományos diákköri témákat.

Az erdőművelési tárgyak záró fejezete az erdőesztétika volt, amelyben az erdőnek a zenével, az irodalommal és a képzőművészettel való kapcsolatát tárta rendkívül színesen hallgatói elé. Nem véletlen, hogy utolsó kiadott könyve „*Az erdő poézise. Líra az erdőről: fákról, fényről, csendről*” címen jelent meg 1993-ban.

14 egyetemi, szakmérnöki és továbbképzési jegyzetet írt.

Kitüntetései

Élete során 20 alkalommal részesült magas állami és szakmai kitüntetésben, ezek közül kiemelkedők:

Erdőgazdaság Kiváló Dolgozója (1957)

Vadas Jenő Emlékérem (1968)

Bedő Albert Díj (1973)

MTESZ Díj (1977)

Pro Natura Díj (1978)

Eötvös Díj (1982)

Pro Urbe Sopron Emlékérem (1983)

Munka Érdemrend arany fokozata (1984)

Erdészeti és Faipari Egyetem Díszdoktora (1988)

Ember az erdőért emlékplakett (1993)

Pro Silva Hungariae (1994)

MAJER ANTAL
életével és munkásságával foglalkozó írások

- Nyugállományba vonulása alkalmából... – Az Erdő, 1984. XXXIII. évf. 6. sz. p. 237.
- Balogh J. (1993): Csak a fák mulandóak, az erdő örök: egy délelőtt Majer Antal nyugdíjas professzornál, beszélgetés életéről, munkásságáról. – Vasvármegye, 1993. 24. évf. 4. sz. p. 4.
- Szenkovits P. (1993): Nem irtani, teremteni: a tisztelet példánya. Beszélgetés Majer Antallal legújabb könyve (Az erdő poézise) megjelenése alkalmából. – Vas népe, 1993. 38. évf. 241. sz. p. 8.
- Koloszár J. (1996): Dr. Majer Antal 1920-1995. Nekrológ. – Erdészeti Lapok, 1996. CXXXI. évf. 2. sz. p. 38.
- Apatóczy I. (1996): Szonett helyett: Dr. Majer Antal halálára. – Erdészeti Lapok, 1996. CXXXI. évf. 2. sz. p. 39.
- Balogh J. (1996): Égi erdők csöndjei - Dr. Majer Antal professzor úrnak, Tóni bácsinak. – Erdészeti Lapok, 1996. CXXXI. évf. 2. sz. p. 41.
- Szodfridt I. (1996): Búcsú a tanítómestertől. – Erdészeti Lapok, 1996. CXXXI. évf. 2. sz. p. 67.
- Hábel Gy. (1996): Végső búcsú. – Erdészeti Lapok, 1996. CXXXI. évf. 2. sz. p. 67-68.
- Pápai G. (1996): Versféle Majer professzor halálára. – Erdészeti Lapok, 1996. CXXXI. évf. 2. sz. p. 68.
- Török A. (1996): Majer Antal Ugodon és Farkasgyepűn. – Erdészeti Lapok, 1996. CXXXI. évf. 10. sz. p. 328-329.
- Bús M. (1996): In memoriam Majer Antal. – Erdészeti Lapok, 1996. CXXXI. 10. sz. p. 329.
- Szenkovits P. (1996): Elment az erdő s az élet szerelmese. Nekrológ. – Vas Népe, 41. évf. 5. sz. p. 4.

- Molnár A. (1996): A Vasi Szemle első nívódíjasai. Természettudományi írásaiért posztumusz nívódíjban részesült Majer Antal. – Vas Népe, 1996. 41. évf. 289. sz. p. 1.
- Sipos E. (1996): Majer Antal 1920-1995. Nekrológ. – Vasi Szemle, 1996. 50. évf. 1. sz. p. 146-147.
- Sipos E. (1996): Postumus: Majer Antalra emlékezve. – Vasi honismereti és helytörténeti közlemények, 1996. 4. sz. p. 15-18.
- Bali J. (1996): Búcsú egy ismert erdésztől. – Veszprémi Napló, 1996. január 8.
- Török A. (1996): Aki mindent tudott az erdőről. – Veszprémi Napló, 1996. szeptember 9.
- Tompa K. (1996): Dr. Dr. h. c. Majer Antal 1920-1995. – Soproni Szemle, 1996. L. évf. 1. sz.
- Sarkady S. – ifj. Sarkady S. (írta és szerk.): Aranykönyv 2000. – Sopron, Quint Reklámügynökség, 1999. p. 218-219.
- Szodfridt I. (2000): In memoriam Majer Antal (1920-1995). – Botanikai Közlemények, 1999-2000. 86-87. kötet. p. 7-9.
- Tersztyánszky K. (2002): Erdészre emlékeztek: nyílt foglalkozást tartott az MMIK klubja. – Vas Népe, 47. évf. 66. sz. p. 8.

- Hidegvízvölgy-Kovácsárok. Tanulmányút a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság területén (1966. augusztus 27.). – Budapest, Az Országos Erdészeti Egyesület Közgyűlésének kiadványa, 1966. 37 p.
- A tölgyek telepítése és felújítása. – In: Keresztesi B. (szerk.): A tölgyek. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967. p. 248-285.
- A tölgyesek nevelése. – In: Keresztesi B. (szerk.): A tölgyek. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967. p. 287-289.
- Csertölgyesek nevelése. – In: Keresztesi B. (szerk.): A tölgyek. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967. p. 315-321.
- Magyarország erdőtársulásai. Az erdőműveléstan alapjai. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968. 515 p.
- Célállományok jellemzése. – In: Danszky I. (szerk.): Erdőművelés I. – Budapest, Mezőgazdasági Kiadó, 1972. p. 88-136.
- Természetes erdőfelújítási eljárások. – In: Danszky I. (szerk.): Erdőművelés I. – Budapest, Mezőgazdasági Kiadó, 1972. p. 642-654.
- Lassan növő lombos állományok nevelése. – In: Danszky I. (szerk.): Erdőművelés II. – Budapest, Mezőgazdasági Kiadó, 1973. p. 129-166.
- Szentgyörgyvölgyi Tájvédelmi Körzet kialakítása, jelenlegi helyzetének elemzése és javaslatok a kezelésre. – Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1975. 492 p.
- A Magyar Néphadsereg Süttői Erdészete Neszmélyi Arborétum kezelési terve. – Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1975. 181 p.
- A szentgáli tiszafás. – In: Terpó A. (szerk.): Biológiai környezetünk védelme. A fák és a város. A települések zöldterületének létesítése, fenntartása és biológiai kérdései. – Budapest, Mezőgazdasági Kiadó, 1978. p. 198-201.
- A bakonyi-farkasgyepüi bükkösök. – In: Terpó A. (szerk.): Biológiai környezetünk védelme. A fák és a város. A települések zöldterületének létesítése, fenntartása és biológiai kérdései. – Budapest, Mezőgazdasági Kiadó, 1978. p. 202-204.

- A fenyvesek helye a hazai erdei ökoszisztémákban. – In: Keresztesi B.-Solymos R. (szerk.): A fenyők természetése és a fenyőgazdálkodás. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 1979. p. 102-114.
- A Bakony tisztafása. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980. 373 p.
- A bakonyi bükkösök jelentősége, összetétele és fenntartása. – In: Tóth S. (szerk.): A Magas-bakony természettudományi kutatásának újabb eredményei. A Zirc 800 éves fennállásának tiszteletére rendezett emlékülés anyaga. – Zirc, 1982. p. 39-52.
- Majer A.-Solymos R.: Erdőművelés. – In: Keresztesi B. (szerk.): Magyar Erdészet. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983. p. 102-120.
- Fenyves a Bakonyalján. – Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988. 374 p.
- Az erdő poézise. Líra az erdőről: fákról, fényről, csendről. – Budapest, Magvető Kiadó, 1993. 285 p.
- A Kőszegi-hegység erdei ökoszisztémái: fafajváltozások a szukcesszió tükrében. – In: Bartha D. (szerk.): A Kőszegi-hegység vegetációja. – Kőszeg-Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1994. p. 133-139.

Disszertációk

- A rontott erdők feljavítása. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1960. 198 p.
- Az állománynevelés hatékonyságának fokozása. Akadémiai doktori disszertáció. Sopron, 1972. 518 p.

Egyetemi jegyzetek

- Erdőműveléstan I/A. Erdőismeret. – Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1966. 256 p.
- Erdőműveléstan I/B. Fafajok. – Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1966. 189 p.